

Programma 8 | Bouwen, wonen en

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Programma doelstelling

Opsterland is een aantrekkelijke en vitale leefomgeving.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Opsterland is een plattelandsgemeente met 16 vitale dorpen en een uniek en gevarieerd landschap. Wij hebben een toekomstgericht woonklimaat dat aansluit op demografische ontwikkelingen en dat bijdraagt aan de leefbaarheid en vitaliteit van de woonomgeving.

De nieuwe Omgevingswet, die vanaf 2023 fasegewijs zal worden ingevoerd, vraagt anders denken en handelen. Wij zien hierbij goede mogelijkheden in het vraaggericht werken; waarbij we streven naar een goed samenspel tussen gemeente en diverse betrokken partijen. In de Omgevingsvisie 2015 - 2030 zijn daartoe al belangrijke beleidsaanzetten gegeven. In het kader van de Omgevingswet actualiseren we de Omgevingsvisie. In de huidige versie is al beschreven op welke wijze de inbreng van inwoners, maatschappelijke organisaties, ontwikkelaars en ondernemers kan worden benut bij ruimtelijke ontwikkelingen; dit zetten we voort.

Het onderdeel "wonen" is nader uitgewerkt in de Woonvisie Opsterland, ook deze actualiseren we. De Woonvisie dient onder meer voor het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties, voor afspraken met andere maatschappelijke partners en afspraken met de dorpen. Het biedt het kader voor dorpsvisies, voor het gemeentelijk grondbeleid en voor de keuze voor locaties voor woningbouw.

Onze planologische producten (bestemmingsplannen) zijn actueel. Waar nodig is achterstallig onderhoud uitgevoerd bij ons ruimtelijk instrumentarium. Daardoor kan de overgang naar de Omgevingswet, naar verwachting, goed worden gerealiseerd. De bestemmingsplannen voor het buitengebied, de kommen en de bedrijventerreinen en de nog van kracht zijnde beheerverordeningen zijn (afzonderlijk) te raadplegen op www.ruimtelijkeplannen.nl (landelijke website).

We ondersteunen waar mogelijk en passend ideeën en/of initiatieven voor ruimtelijke ontwikkeling. Om gewenste ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren moet ruimte aan marktpartijen worden geboden. Het wettelijk instrumentarium biedt daarvoor voldoende mogelijkheden. Daarbij beperken we ons steeds meer tot de gemeentelijke kerntaken.

Wij streven naar een toekomstbestendig Fryslân en het consolideren en verbeteren van de bereikbaarheid van onze provincie. Met het Deltaplan voor het Noorden (en de Lelylijn) willen het Rijk, de vier noordelijke provincies en enkele grote gemeenten de bereikbaarheid en het wonen en werken in Noord-Nederland verbeteren. Grootschalige verstedelijking van onze gemeente is bij het verbeteren van bereikbaarheid echter niet het doel.

Kaderstellende documenten

Omgevingsvisie 2015-2030

Woonvisie 2017-2021

Welstandsnota Opsterland (laatste wijziging 2009)

Digitale agenda Opsterland (2015)

Vitaal Opsterland, visie op basisvoorzieningen en accommodaties (2010)

Criteria- en Uitgangspuntennotitie Vitaal Opsterland 2 (2012)

Scenario-notitie Vitaal Opsterland 2 (2012)

Einddocument Vitaal Opsterland 2 (2013)

Jaarverslag 2020 & Programma ruimtelijke plannen 2021

Herwaardering nog niet in exploitatie genomen grond (2012)

Regionale woningbouwafspraken Zuidoost Fryslân 2016-2026

Nota grondbeleid (2018-2021)

Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Fysieke Ruimtelijke Leefomgeving 2020-2024 OWO-gemeenten

Thema Ruimtelijke ordening

Doelstellingen

Wij kennen functies toe aan de gronden in Opsterland op zodanige wijze dat ze het meest ten opzichte van elkaar tot hun recht kunnen komen

Maatregelen

Invoering omgevingswet

Omschrijving (toelichting)

Naar verwachting treedt de Omgevingswet op 1 januari 2023 in werking. Met deze wet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Het uitgangspunt bij de Omgevingswet is 'decentraal wat kan, centraal wat moet'.

Bij onze planologische producten, zoals Omgevingsvisie en Omgevingsplan, krijgen we meer ruimte voor eigen afwegingen en maatwerk. De voorbereiding op de nieuwe wetgeving betekent een bijzondere veranderopgave. Niet alleen op inhoud maar ook voor werkwijzen van personeel en inzet van middelen. De OWO-gemeenten werken hierin volgens een gezamenlijke aanpak. Uitgangspunt is 'samenwerken waar dat kan'.

De fysieke leefomgeving wordt met de nieuwe wet breed en samenhangend benaderd. Een sterk en steeds sneller veranderende wereld met andere opgaven in de fysieke leefomgeving dan voorheen vraagt om meer ruimte voor initiatieven. Thema's als duurzaamheid, gezondheid en veiligheid komen samen in nieuwe instrumenten als de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en programma's.

Tijdig aansluiten op het (landelijke) Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) voor de nieuwe Omgevingswet en de implementatie van de daarvoor benodigde systemen.

Voorbereiden op en leren werken met de nieuwe kerninstrumenten (Omgevingsvisie, Omgevingsplan, programma's, omgevingsvergunning).

Implementeren van nieuwe werkwijzen, zowel binnen de gemeente met OWO-VTH als met de ketenpartners Provincie, Wetterskip, FUMO en Veiligheidsregio.

Kwaliteit (toelichting)

Opstellen ruimtelijk kwaliteitsbeleid

Omschrijving (toelichting)

In samenhang met het opstellen van erfgoedbeleid (zie Thema Landschap, Natuur, Biodiversiteit, Landbouw en Erfgoed) is het van belang cultuurhistorische waarden van de fysieke omgeving te beschermen in het gemeentelijk welstandsbeleid. In het kader van de Omgevingswet actualiseren we het gemeentelijk welstandsbeleid.

Wij brengen in beeld hoe wij op basis van de vereisten in de Omgevingswet om willen gaan met de ruimtelijke kwaliteit en welstand.

Wij brengen samen met de andere Friese gemeenten in beeld hoe we het adviesstelsel rond de ruimtelijke kwaliteit gaan vormgeven.

Kwaliteit (toelichting)

Wij stellen een omgevingsvisie op

Omschrijving (toelichting)

We zijn gestart met de actualisatie van de Omgevingsvisie Opsterland (conform vereisten Omgevingswet). Het herijken van ons erfgoedbeleid is een belangrijke bouwsteen voor de Omgevingsvisie. De nieuwe Omgevingsvisie wordt in 2023 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Kwaliteit (toelichting)

Deltaplan voor het Noorden

Omschrijving (toelichting)

Input bij het Deltaplan voor het Noorden is passend bij de ruimtelijke kwaliteiten van Opsterland. Grootschalige verstedelijking van onze gemeente is bij het verbeteren van bereikbaarheid niet het doel. We leveren op basis van eigen beleid en eigen kracht input voor het Deltaplan voor het Noorden, waarbij goede landschappelijk inpasbaarheid, d.w.z. ruimtelijke ontwikkeling naar aard en schaal, een leidend principe is.

Bij de provincie en het rijk dringen we aan om, naast het bestaande onderzoek, op zoek te gaan naar alternatieven die wellicht beter aansluiten bij de wensen van inwoners en bedrijven. Zij zijn tot nu toe in onze ogen onvoldoende betrokken bij en gehoord over de plannen. Wij gaan in gesprek met de provincie en het Rijk om te zorgen dat de communicatie met inwoners en bedrijven verbetert. Dit doen we in samenwerking met Heerenveen, Smallingerland, Weststellingwerf en Ooststellingwerf. Samen met deze vier gemeenten in de regio Zuidoost Fryslân stellen we een "position paper" op voor de ruimtelijke economische ontwikkeling van de regio.

Kwaliteit (toelichting)

Thema Wonen

Doelstellingen

Als gemeente Opsterland hebben we voldoende woningbouwruimte

In regionaal verband maken we periodiek afspraken met de provincie over de woningbouwruimte.

Maatregelen

We maken (regionaal) afspraken over woningbouwruimte.

Omschrijving (toelichting)

Wij maken ons sterk bij Provincie en Rijk voor voldoende woningbouwruimte (-programma) in de gemeente.

We hebben Regionale woningbouwafspraken met de Provincie voor de periode 2020-2030 en actualiseren deze wanneer nodig.

Wij sturen op kwantiteit en kwaliteit van de gehele woningvoorraad, zowel in de koopsector als de (sociale) huursector.

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

Opsterland heeft nieuwe woningbouwlocaties op gemeentegrond

In het kader van onze woningbouwambities en grondbeleid zijn eigen woningbouwlocaties gewenst. Binnen onze strategische grondvoorraad zien we mogelijkheden.

Maatregelen

Mogelijkheden voor het ontwikkelen van nieuwe woonlocaties op gemeentegrond zijn onderzocht

Omschrijving (toelichting)

We onderzoeken welke gronden we in Loevestein fase 5 en/of fase 6 (Gorredijk) kunnen ontwikkelen. Het onderzoek biedt een eerste kwalitatief en kwantitatief (d.w.z. stedenbouwkundig, programmatisch, organisatorisch en financieel) inzicht in de herbestemmings- en/of ontwikkelmogelijkheden.

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

Optimaliseren van onze dienstverlening bij onderbouwde woonplannen ten behoeve van duurzame groei van de woningbouw

Voordat een particulier of een ontwikkelaar een aanvraag omgevingsvergunning indient is er in overleg met de gemeente veel voorbereidend werk nodig. Bij planontwikkeling komt veel kijken om te komen tot een goed ruimtelijk en stedenbouwkundig plan. Naast de programmatische en financiële opgave is ook het aspect maatschappelijk draagvlak van groot belang.

Maatregelen

Wij verbeteren de dienstverlening bij onderbouwde woonplannen ten behoeve van duurzame groei van de woningbouw

Omschrijving (toelichting)

Wij begeleiden woningbouwinitiatieven van particulieren en dorpen. Bij de start van het proces planontwikkeling op een nieuwe (woon)locatie worden eerst de ruimtelijke, programmatische en financiële uitgangspunten overeengekomen en vastgesteld. We actualiseren regelmatig de mijlpalen en resultaten per project

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

Woningvoorraad kent mogelijkheden voor doorstroming

We constateren in zowel de koop- als de huursector dat er geringe doorstroming is.

Maatregelen

We bevorderen, waar mogelijk, de doorstroming in de lokale woningvoorraad.

Omschrijving (toelichting)

Wij onderzoeken de mogelijkheid om bepaalde doelgroepen voorrang te geven op de woningmarkt. Wij inventariseren de voor- en nadelen van een Huisvestingsverordening. In het op te stellen Actieplan Wonen wordt de uitkomst van deze inventarisatie meegenomen. Wij maken ons sterk bij Provincie en Rijk op voldoende woningbouwruimte (-programma) in de gemeente. We hebben Regionale woningbouwafspraken met de Provincie voor de periode 2020-2030 en actualiseren deze wanneer nodig.

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

Woonvisie biedt kaders voor initiatieven, planontwikkeling woningbouw, beheer en verbetering van de woningvoorraad en geeft richting voor Wonen & Zorg

Maatregelen

De beleidskaders Wonen zijn geactualiseerd in de Woonvisie en de prestatieafspraken zijn gemaakt

Omschrijving (toelichting)

De actualisatie van de Woonvisie is afgerond. Daarnaast stellen we een Actieplan Wonen op en maken we (jaarlijks) prestatieafspraken met de woningcorporaties Elkien en Woon Friesland en met de Bewonersraad.

Kwaliteit (toelichting)

Thema Landschap, Natuur, Biodiversiteit, Landbouw en Erfgoed

Doelstellingen

De gemeente kent een klimaatadaptieve en waterrobuuste omgeving.

In het Nationaal Deltaprogramma 2022 staan de plannen van de overheid om alle steden, dorpen en buitengebieden op zo'n manier in te richten dat Nederland voorbereid is op de gevolgen van toenemende hitte, droogte en extreme neerslag. Met andere overheden in Fryslân hebben we de 'klimaatstresstest' uitgevoerd als eerste stap naar een klimaat adaptieve en water robuuste omgeving; denk hierbij aan hittestress en wateroverlast. Hierbij is onderzocht welke kwetsbaarheden er zijn binnen de gemeente. Tijdens een risicodialoog zijn deze nader in beeld gebracht en geprioriteerd. Ook mogelijke oplossingsrichtingen zijn geïnventariseerd voor het maken van definitieve keuzes.

Maatregelen

We richten de omgeving klimaatadaptief en waterrobuust in

Omschrijving (toelichting)

Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten is onderdeel van alle werkzaamheden in de ruimtelijke inrichting. In onze Omgevingsvisie leggen wij dit vast, en we geven uitvoering aan het Gemeentelijk Watertakenprogramma en aan het Uitvoeringsplan Ruimtelijke Adaptatie (zie ook programma 7 / Thema Milieu).

Wij ondersteunen actief de volgende provinciale samenwerkingsprojecten:

- Gebiedsontwikkeling Beekdal Koningsdiep;.
- Pilot Aldeboarn de Deelen.
- Gebiedsontwikkeling De Dulf / Mersken.
- In het Provinciale Veenweideprogramma dragen we – samen met andere gemeenten – bij aan professionele inbreng en advisering.

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

Het behoud van waardevolle historische objecten is geborgd op basis van beleid dat voldoet aan de wettelijke vereisten

Opsterland heeft een gevarieerd en uniek cultuurlandschap met een groot aantal bijzondere gebouwde historische objecten. Dit geheel draagt bij aan een prettig woonklimaat. Onafhankelijk van elkaar, maar ook en vooral in samenhang, vormen ze een onmisbaar onderdeel van de fysieke leefomgeving. We koesteren ons cultureel erfgoed; het is van belang het voldoende te beschermen.

Maatregelen

We hebben een actueel en verbeterd (beleids-) instrumentarium voor het behoud van waardevolle historische objecten en erfgoed en kunnen dat daarmee stimuleren

Omschrijving (toelichting)

In 2023 stellen we een Erfgoedverordening op conform de Erfgoedwet als vervolg op onze Monumentenverordening.

We stellen een startnotitie cultureel erfgoed (monumenten, archeologie, cultuurlandschap en overig erfgoed) op als begin voor gemeentelijk monumentenbeleid, gemeentelijk archeologiebeleid en beleid voor het cultuurlandschap.

We ontwikkelen een cultuurhistorische waardenkaart en een archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart.

We ronden de Kerkenvisie af, waarbij gestreefd wordt naar het duurzaam behoud van kerkgebouwen en we starten met de ontwikkeling van funerair erfgoedbeleid om de zorg voor cultuurhistorisch waardevolle grafstenen en begraafplaatsen te waarborgen.

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

Het behouden van de landschappelijke en cultuurhistorische kenmerkende elementen

In de ruimtelijke omgeving zijn gezichtsbepalende kenmerken en de landschappelijke en cultuurhistorische elementen op juiste waarde geschat; deze worden behouden voor toekomstige generaties.

Maatregelen

Het beeldbepalende landschap wordt behouden en versterkt door hier een beschermde status aan te geven

Omschrijving (toelichting)

We onderzoeken de mogelijkheid om een beschermde status te geven aan beeldbepalende delen van het landschap.

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

We behouden de rijkdom aan natuur (biodiversiteit) en streven naar verbetering

De rijkdom aan natuur (biodiversiteit), cultuurhistorie, landschapselementen en de uitstraling van het buitengebied vormen een sterke identiteit van Opsterland. Het vergt aandacht en zorgvuldigheid om dit landschap te beschermen en te behouden. Het landschap is in ontwikkeling en in combinatie met het beheer van dit gebied wordt de vitaliteit weergegeven. De uitdaging is om ontwikkelingen zodanig ruimte te geven dat deze bijdragen aan de herkenbaarheid van de cultuurhistorische en landschappelijke (kern)waarden van Opsterland. Opsterland draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit op lokale schaal.

Maatregelen

De bescherming en verrijking van de biodiversiteit wordt bevorderd.

Omschrijving (toelichting)

We beheren ons openbaar groen zodanig dat de biodiversiteit toeneemt in de openbare ruimte (zie ook programma 5). Daarnaast stimuleren en faciliteren wij particuliere initiatieven om de biodiversiteit te bevorderen.

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

We dragen bij aan een duurzame, toekomstbestendige en grondgebonden landbouwsector in Opsterland.

De landbouw is een belangrijke sector voor de Opsterlandse economie, de identiteit en het landschap. Boeren zijn belangrijke hoeders van ons buitengebied. Een perspectief voor een toekomstbestendige en grondgebonden landbouwsector is gewenst.

Maatregelen

We werken de mogelijkheden uit voor een duurzame, toekomstbestendige en grondgebonden landbouwsector in Opsterland

Omschrijving (toelichting)

We bekijken samen met de sector en met individuele ondernemers hoe een duurzame, toekomstbestendige en grondgebonden landbouwsector in Opsterland eruit kan zien. De provincie streeft naar duurzame, natuurinclusieve landbouw in 2025. Wij sluiten ons hierbij aan en ondersteunen daarvoor de provinciale landbouwdeals.

Bij het dossier “stikstof” gaan we open in gesprek. De gemeente hoort een belangrijke rol te spelen in dit dossier, bijvoorbeeld bij Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Hierover maken we nader afspraken met provincie en buurgemeenten.

We onderzoeken hoe we ruimte kunnen bieden aan uitbreiding van taken, activiteiten en bestemmingen bij boerderijen.

Met andere gemeenten en de werkgroep agrarische sector van de P10 spelen we een rol in de lobby richting provincie en Rijk.

In het Algemeen Bestuur P10 is een werkdocument vastgesteld dat voor verschillende gemeenten behulpzaam kan zijn bij het bevorderen van natuurinclusieve landbouw. In 2023 worden de aanbevelingen en conclusies verder uitgewerkt onder de paraplu van de Agenda van het Platteland (P10).

Kwaliteit (toelichting)

Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen en vastgoed

Doelstellingen

Het gemeentelijk vastgoed is geschikt voor de in de begroting geformuleerde gebruiksdoelstellingen.

Met de kadernota Vastgoedbeleid (2022) wordt aansluiting gevonden bij relevante beleidsstukken, waaronder het dorpshuizenbeleid.

Maatregelen

Vastgoedbeheer conform de kadernota Vastgoedbeleid (2022)

Omschrijving (toelichting)

Implementeren van de vijf beleidskaders uit de kadernota Vastgoedbeleid.

Afstemmen taken en rollen van de verschillende beleidsdomeinen met vastgoedexploitatie en het vastgoedbeheer.

Beoordelen nuttig en effectief gebruik door (maatschappelijke) organisaties en verenigingen.

Vastleggen van een financieel gezonde, nuttige en effectieve verkoop- en verwervingsstrategie; waarbij eindigheid van exploitatie bij oplopende tekorten of functieverlies.

Realiseren van kostprijs dekkende huurprijzen in relatie tot subsidies vanuit maatschappelijk beleid.

Verduurzaming van het vastgoed ten behoeve van klimaatdoelstellingen.

Duurzame instandhouding, vernieuwing en renovatie waar nodig en betaalbaar.

Kwaliteit (toelichting)

Doelstellingen

Wij hebben een toekomstgericht woonklimaat dat aansluit op demografische ontwikkelingen en dat bijdraagt aan een de leefbaarheid en vitaliteit van de woonomgeving

In nagenoeg alle dorpen zijn gronden in gemeentelijk eigendom die kunnen worden ingezet voor woningbouw.

Maatregelen

Passend grondbeleid

Omschrijving (toelichting)

We stellen een Startnotitie Nota Grondbeleid Opsterland 2022-2025 op.

We stellen een Nota Grondbeleid Opsterland 2022-2025 op (Q4 2023).

We onderzoeken welke gronden we in Loevestein fase 5 en/of fase 6 (Gorredijk) kunnen ontwikkelen.

Het onderzoek biedt een eerste kwalitatief en kwantitatief (d.w.z. stedenbouwkundig, programmatisch, organisatorisch en financieel) inzicht in de herbestemmings- en/of ontwikkelmogelijkheden.

Per ruimtelijke activiteit beoordelen we of een actief of passief grondbeleid gevoerd dient te worden.

Kwaliteit (toelichting)

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Eenheid	Opsterland					Nederland				
		2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Gemiddelde WOZ-waarde	per € 1.000	212	216	241	261	*	230	248	271	290	*
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	6	8	10	7	*	9	9	9	9	*
Demografische druk 15-64 jaar	%	79%	79%	79%	79%	81%	70%	70%	70%	70%	70%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons huishouden	In euro's	599	610	622	650	714	651	665	700	733	*
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons huishouden	In euro's	706	712	722	754	823	721	735	773	810	*

* voor deze periode zijn (nog) geen cijfers bekend (gemaakt).

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl - Bron geraadpleegd op 5 september 2022

Wat mag het kosten

Mutaties in de reserves worden verwerkt in programma 0 maar niet alle reserves hebben betrekking op programma 0. Om een juiste financiële analyse per programma te kunnen maken zijn in onderstaande tabel de mutaties van programma 8 reserves meegenomen.

x €
 1.000

Exploitatie	Realisatie 2021	Begroting 2022 (incl wijzigingen)	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Lasten	3.316	3.097	1.953	2.043	1.232	1.232
Baten	4.068	3.221	2.003	1.924	759	759
Saldo voor bestemming	752	124	50	-119	-473	-473
Mutaties reserves						
Lasten	5	-	-	-	-	-
Baten	200	96	-	-	-	-
Saldo na bestemming	947	220	50	-119	-473	-473

Specificatie per taakveld

x € 1.000

Specificatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Mutatie begroting 2022/2023
Saldo per taakveld			
8.1 Ruimtelijke ordening	-333	-344	-11
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	879	450	-429
8.3 Wonen en bouwen	-422	-56	366
Saldo voor bestemming	124	50	-74
Stortingen reserves			
Komplannen	-	-	-
Totaal stortingen reserves	-	-	-
Onttrekkingen reserves			
Onttrekking AR vrije deel tbv Kerkervisie	30	-	-30
Onttrekking AR vrije deel tbv Geweldig Gorredijk proceskosten	38	-	-38
Onttrekking AR vrije deel tbv Ontwikkelagenda leefbaarheid	28	-	-28
Totaal onttrekkingen reserves	96	-	-96
Saldo na bestemming	220	50	-170

Toelichting op de financiën

Het saldo op dit programma is in 2023 €170.000 voordeliger dan in 2022.

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening geeft in 2023 een nadeel van €11.000 ten opzichte van 2022.

De doorberekening van de personeelslasten geven een nadeel van €79.000. In 2022 was voor Geweldig Gorredijk €55.000 beschikbaar gesteld voor proceskosten. Dit bestaat uit een resultaatbestemming jaarrekening 2021 van €38.000 en een eenmalig budget van €17.000. In 2023 zijn geen aanvullende budgetten beschikbaar gesteld voor dit project. Dit geeft dus in 2023 een voordeel van €55.000 ten opzichte van 2022. Bij de resultaatbestemmingen jaarrekening 2021 is in 2022 ook €30.000 beschikbaar gesteld voor de Kerkervisie. In 2023 is hiervoor geen budget beschikbaar. Dit geeft een voordeel van €30.000. Verder zijn de kapitaalslasten met €17.000 gestegen.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) geeft in 2023 een nadeel van €429.000 ten opzichte van 2022.

In de paragraaf Grondbeleid wordt dit taakveld toegelicht.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen geeft in 2023 een voordeel van €366.000 ten opzichte van 2022.

In 2022 is voor de invoering van de Omgevingswet een eenmalig budget van €270.000 beschikbaar. Voor 2023 zijn geen aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Dit geeft in 2023 een voordeel van €270.000 ten opzichte van 2022. Door de in 2021 vastgestelde tariefsverhoging van de omgevingsvergunningen activiteit bouw stijgen de opbrengsten in 2023 met €40.000 ten opzichte van 2022. Dit is een voordeel. In 2022 is voor de ontwikkelagenda leefbaarheid €10.000 beschikbaar gesteld. Daarnaast is voor 2022 bij de resultaatsbestemming jaarrekening 2021 €28.000 beschikbaar gesteld. In 2023 geeft dit een voordeel van €38.000. De doorberekening van de personeelslasten geven een voordeel van €18.000.

De mutatie in de reserves wordt toegelicht in taakveld 8.1 en 8.3.